

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА
ПОРЕСКА УПРАВА
Саве Машковића 3-5
11042 БЕОГРАД

- Драгана Марковић, директор -

Предмет: Иницијатива за унапређење транспарентности рада Пореске управе кроз редовно објављивање годишњих извештаја о раду, нарочито у погледу информација о споразумима са привредним субјектима о одлагању плаћања пореза и благовременим и потпуним омогућавањем приступа информацијама о раду у складу са Законом

Поштована госпођо Марковић,

Транспарентност Србија је крајем прошле године представила Извештај о процени услова за пословање са интегритетом у Србији (BICA). Поменуто истраживање, чију публикацију смо Вам већ доставили¹, показује да у Србији нису у потпуности обезбеђени услови да привредни субјекти послују са интегритетом. Таква ситуација је мањим делом последица несавршености прописа (где је просечна оцена 85 од могућих 100 поена), а знатно више недовољног ангажовања државних органа у њиховој примени (просечна оцена 47 од могућих 100), што се нарочито огледа у релативно малом броју истражених и откривених случајева коруптивних и сродних кривичних дела која настају у интеракцији између јавног и приватног сектора или унутар приватног сектора. Имајући то у виду, постоји огроман простор да се стање побољша кроз иницијативе пословног сектора, и кроз њихову сарадњу са државним институцијама и цивилним друштвом.

Ради превазилажења проблема Транспарентност Србија је дала 40 препорука за јавни, приватни и цивилни сектор у циљу стварања услова за повећање интегритета. Међу њима су препоруке које се односе на рад Пореске управе, нарочито у области пореске контроле.

У овој области постоји неколико значајних недостатака. Уопштено гледано, када је рад свих инспекција у питању, проблем се састоји у томе што нису увек упоредиви, у погледу њихове садржине, годишњи планови контроле и извештаји о раду конкретне инспекције. Када је реч о раду Пореске управе, они у овом тренутку нису упоредиви ни формално, будући да су у овом

¹ https://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/BICA_SRB_ONLINE.pdf

тренутку и истовремено, јавно доступни Извештај о раду инспектора пореске контроле за период 01.01.-31.12.2020. године² и Годишњи план пореске контроле за 2021. годину³.

Поред тога, ни планови контроле нити извештаји о раду не омогућавају упоређивање значајних података, будући да не садрже нпр. број субјеката који могу да подлежу контроли (нпр. укупан број пореских обвезника у прерађивачкој индустрији на основу кога би било могуће закључити нешто о релевантности пореске контроле нпр. 10 пореских обвезника у тој области). Тако се у поменутом Плану, у делу под називом "Степен ризика пореских обвезника" наводи само да је "... добијено 566 203 рангираних пореских обвезника у пирамиди ризика," без навођења ближих података о томе колико пореских обвезника који подлежу контроли постоји или који проценат од укупног броја пореских обвезника је ушао у пирамиду ризика. У покушају да ствари учини јаснијим у Плану се наводи и да је "Анализом пирамиде ризика у оквиру сваког сектора одређен број обвезника по групама ризика и процентуално учешће броја обвезника по групама ризика у оквиру сектора, као и проценат учешћа броја обвезника по групама ризика у оквиру групе ризика," али поново без навођења бројева на основу којих би било могуће упоређивање.

Осим тога, у Републици Србији је примењен амбициозни пакет помоћи привреди који укључује, између осталог, одлагање многих пореских обавеза предузећима за наредну годину како би им олакшао терет кризе. Поред тога, и у ванкризним периодима постоји и користи се могућност да се пореским обвезницима одложи плаћање обавеза. Међутим, Пореска управа не објављује ове споразуме са пореским обвезницима нити информације о њима, тако да се неретко у јавности јављају сумње у погледу примене ових правних механизма и једнакости поступања Пореске управе према дужницима.

У Извештају ПУ се објављују само подаци о новооткривеним јавним приходима кроз рад Пореске управе. Тако су у 2020. години обрачунати новооткривени приходи у износу од 21.888.947.790,00 динара, док се подаци о укупном износу прихода прикупљених од пореза објављују у годишњем буџету и месечним билтенима Министарства финансија. Међутим, за неке врсте пореза се информације не исказују посебно.

С друге стране, Пореска управа не објављује информације о томе колико је које правно лице платило за порезе, иако су поједини подаци те врсте доступни у оквиру њихових годишњих финансијских извештаја, тако да није логично да се третирају као тајни податак. Понекада ове податке објављују сами порески обвезници, када им је то погодно за личну промоцију.

Пореска управа, према налазима нашег истраживања, има разрађене механизме интерне контроле и ревизије али се њихова ефикасност и ефективност не могу у потпуности проценити због поверљивости информација. Разлог томе је чињеница да нема доступних извештаја о раду унутрашње контроле, па стога није познато у којој мери оне помажу да се ризици од корупције умање.

²<https://inspektor.gov.rs/page/636/%D0%98%D0%B7%D0%B2%D0%B5%D1%88%D1%82%D0%B0%D1%98-%D0%BE-%D1%80%D0%B0%D0%B4%D1%83-%D0%B8%D0%BD%D1%81%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D1%86%D0%B8%D1%98%D0%B0-%D0%B7%D0%B0-2019>

³<file:///C:/Users/LENOVO/Downloads/%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%BD%20%D0%BF%D0%BE%D1%80%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B5%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BB%D0%B5%20%D0%B7%D0%B0%202021.%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D1%83.pdf>

У Информатору о раду Пореске управе постоје контакти (бројеви фиксних линија) различитих организационих јединица, укључујући и оне који су задужени за унутрашњу контролу. С друге стране, Пореска управа на својој веб-страници не позива грађане и компаније да пријаве корупцију која би била везана за рад пореских службеника, иако је ова област идентификована у планским документима (Акциони план за поглавље 23 преговора Републике Србије са ЕУ) као једна од осам посебно ризичних за настанак корупције. Нуди се само општа телефонска линија контакт центра и онлајн формулар за подношење примедба пореских обвезника. Много више информација је доступно када неко жели да пријави кршење пореских прописа од стране неке компаније. У ту сврху, Пореска управа је успоставила онлајн образац, што је део активности ПУ у борби против „сиве економије“. Нажалост, у плановима контроле нити извештајима о контроли не може се наћи више информација о примени ових механизма у пракси.

Закон о заштити узбуњивача пружа могућност да се кршење правила и злоупотребе пријаве, анонимно или уз заштиту идентитета, надлежном органу. У неким случајевима, законску заштиту ужива и особа која се обрати директно јавности. У том смислу, Пореска управа може да прима жалбе од својих запослених и пореских обвезника, што се у смислу Закона може сматрати „унутрашњим узбуњивањем“. Поред тога, Пореска управа се може сматрати и „спољним надлежним органом“ када добије пријаву да је неко други, ко не припада овим двама категоријама, прекршио закон (на пример, компанија чији представник је нудио мито). Закон обавезује Пореску управу да донесе и објави правилник о унутрашњем узбуњивању на свом веб сајту и на огласним таблама унутар институције. Обавезно је да се објави и име особе код које се врши унутрашње узбуњивање. Нажалост, у плановима и извештајима нема података да ли се ови механизми уопште користе у Пореској управи. Постоји податак да, наводно, Министарство финансија није имало ниједан случај узбуњивања од 2015. до краја 2018. године⁴. Међутим, није јасно да ли су од управа у саставу министарства тражени подаци о случајевима узбуњивања или се овај податак односи на запослене у министарству без управа које су у његовом саставу.

Пореска управа на својој званичној веб презентацији не објављује бројне информације о свом раду, што је делимично последица законских одредаба о тајности пореског поступка. Информације које нису објављене на интернету могу се тражити путем захтева за приступ информацијама од јавног значаја. Међутим, пракса Транспарентности Србија показује да Пореска управа не одговара на такве захтеве или, када то учини, даје само неадекватне и непотпуне одговоре (обично тврдећи да се информације сматрају поверљивим, да су тражене информације обимне или комбинује ова два одговора).

Због свега наведеног, позивамо Вас да Пореска управа предузме, без одлагања, одговарајуће мере како би се уредила и унапредила транспарентност рада Пореске управе, нарочито у области пореске контроле. Сматрамо да се то може постићи, између осталог, и изразом и јавним објављивањем извештаја о раду који ће представити упоредни приказ броја субјеката који подлежу контроли, број таквих субјеката чија контрола је била планирана, број контролисаних пореских обвезника, број (а не само проценат) утврђених неправилности, као и појашњење у чему се утврђене неправилности састоје, подаци о узбуњивању и узбуњивачима, подаци о броју случајева који су примљени преко "вруће" телефонске линије и сл.

⁴ Трећи извештај о примени Закона о заштити узбуњивача, Статистика и примена, <https://www.mpravde.gov.rs/tekst/14518/izvestaji-o-primeni-zakona-o-zastiti-uzbunjivaca.php>

У случају неприхватања, ову Иницијативу треба третирати као захтев за слободан приступ информацијама од јавног значаја који се односи на следеће информације и копије докумената:

1. Информације и копије докумената на основу којих се може видети број споразума које је Пореска управа закључила са пореским обвезницима о одлагању плаћања пореских обавеза у 2020. години, износ пореских обавеза које су на тај начин одложене и ко су порески обвезници са којима су споразуми потписани;
2. Информације и копије докумената на основу којих се може видети број и структура унутрашњих контрола које су извршене у 2020. години;
3. Информације и копије докумената на основу којих се може видети број покренутих и окончаних поступака унутрашње контроле и разлози за покретање дисциплинских поступака у 2020. години;
4. Информације и копије докумената на основу којих се може видети број и садржина случајева "унутрашњег узбуњивања" у Пореској управи у 2020. години и
5. Информације и копије докумената на основу којих се може видети број и садржина случајева "спољашњег узбуњивања" у Пореској управи у 2020. години.

У Београду, дана 26. маја 2021. године

За организацију Транспарентност Србија

Програмски директор
Немања Ненадић

